

FORMATION BATIMENT DURABLE

BEHEER VAN OVERVERHITTING
IN DE ZOMER

LENTE 2024

Feedback

Monitoring en simulaties van intensieve ventilatie in woningen

Samuel CAILLOU

 Buildwise

- Resultaten van het projet Soft Summer
- Begrijpen van het potentieel en de beperkingen van passieve oplossingen
- Ontwerp van een geautomatiseerde en doeltreffende intensieve ventilatie

CONTEXT EN SOFT SUMMER PROJECT

DOELTREFFENDE INTENSIEVE VENTILATIE

HOE ZIT HET MET ZONNEWERING?

TOEKOMSTPERSPECTIEVEN IN EEN VERANDEREND KLIMAAT

CONCLUSIES

Passieve oplossingen tegen oververhitting voor woningen

Zonnewering en intensieve ventilatie

Smart Operation For Thermal SUMMER confort in residential buildings

Aanpak: in-situ monitoring en numerieke simulaties
Focus: Intensieve ventilatie

Onze partners:

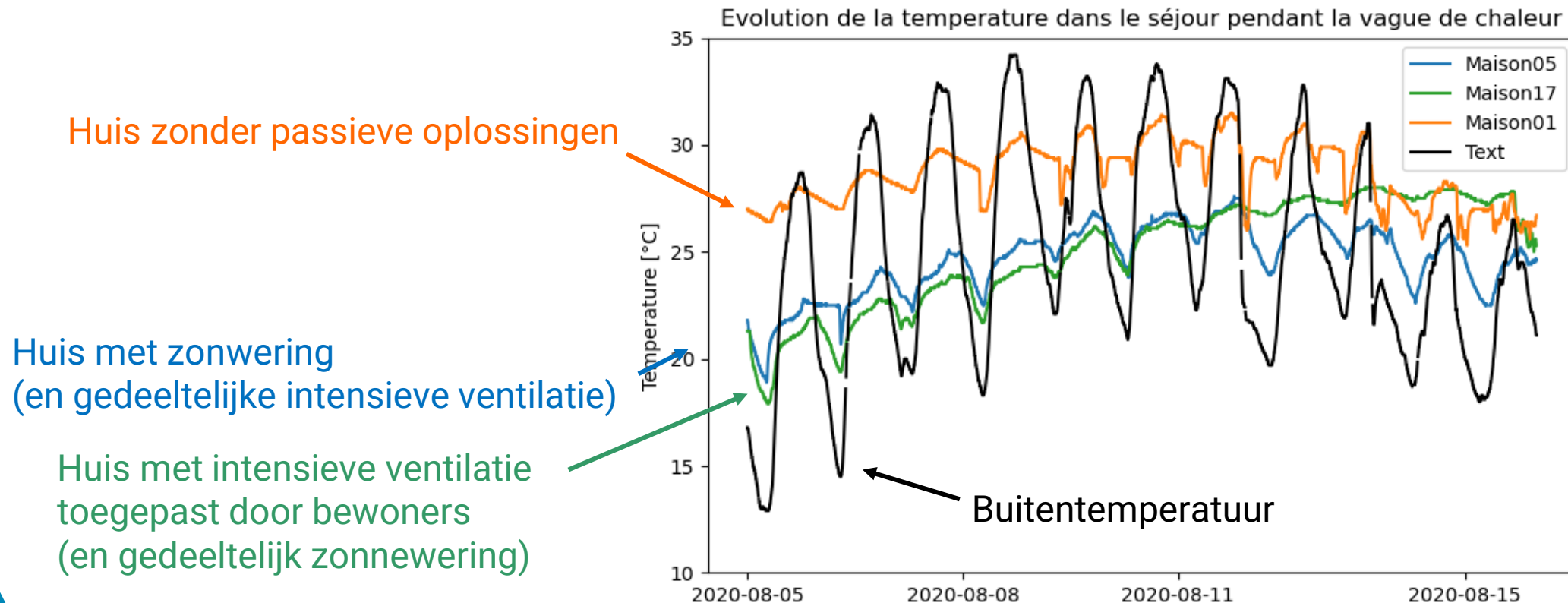
Gefinancierd door:

Passieve oplossingen: doeltreffend?

Monitoring zomer 2020 in 16 vergelijkbare huizen in dezelfde buurt

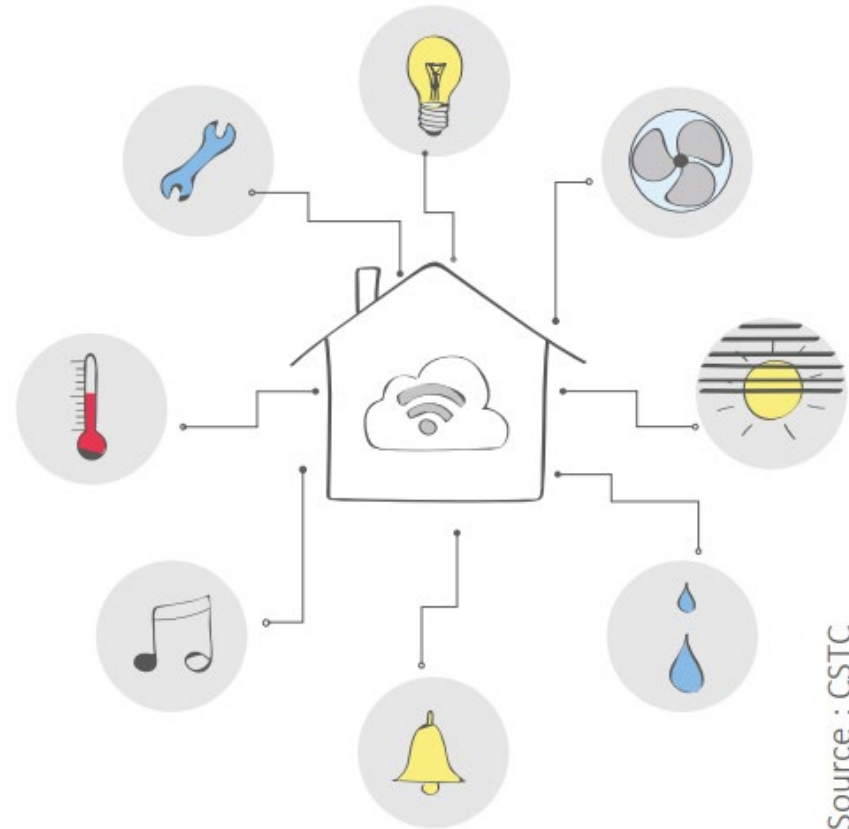
Intensieve ventilatie: handmatig beheer?

Is de bewoner efficiënt genoeg voor handmatig beheer?

- Temperatuurregeling
- Systematisch openen
- Ideaal moment van de dag of nacht

... of automatisch beheer?

Aangesloten componenten en beheersystemen nemen een hoge vlucht

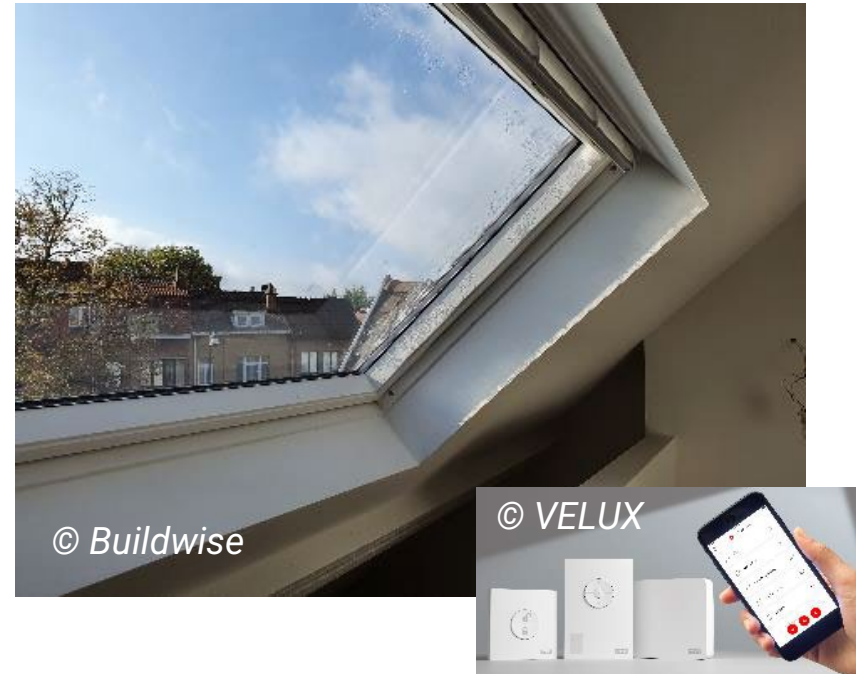

Source : CSTC

... of automatisch beheer?

Ook voor gemotoriseerde opening van intensieve ventilatie

CONTEXT EN SOFT SUMMER PROJECT

DOELTREFFENDE INTENSIEVE VENTILATIE

- Het potentieel van de IV is aanzienlijk
- Oververhitting: een lokaal maar ook wereldwijd fenomeen
- Geoptimaliseerde intensieve ventilatie met 3 openingen
- Alternatief voor automatisering: voorspellend handmatig beheer
- Welke rol spelen isolatie en thermische massa bij oververhitting?

HOE ZIT HET MET ZONNEWERING?

TOEKOMSTPERSPECTIEVEN IN EEN VERANDEREND KLIMAAT

CONCLUSIES

Hoe kan intensieve ventilatie doeltreffend zijn en geaccepteerd worden door de bewoners?

Automatisering en motorisering

Welke strategieën? Moet je alle ramen openzetten?

Discomfort beperken (tocht, lawaai, enz.)

Het risico op inbraak beperken

De kosten beperken voor

- Gemotoriseerde ramen
- Inbraakwerende roosters

...

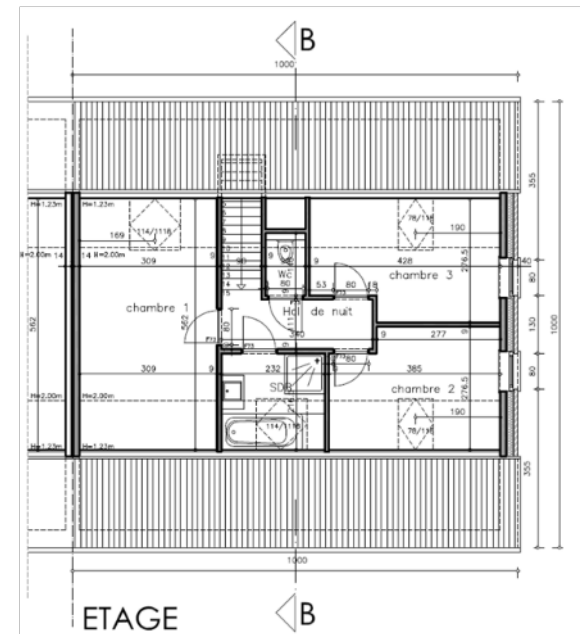
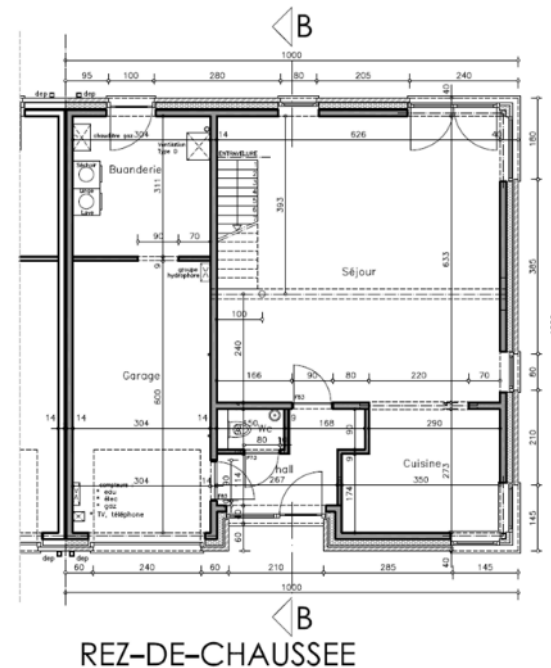
Numerieke simulaties

Modelwoning

- Beperkte glazen oppervlakken
- Aangepaste oriëntatie (ongunstiger)
- Maat openingen: ong. 0,8 m²

Klimaatgegevens 2020

- Een zeer warm jaar
- Hittegolf
- Erger dan 2050?

CONTEXT EN SOFT SUMMER PROJECT

DOELTREFFENDE INTENSIEVE VENTILATIE

- **Het potentieel van de IV is aanzienlijk**
- Oververhitting: een lokaal maar ook wereldwijd fenomeen
- Geoptimaliseerde intensieve ventilatie met 3 openingen
- Alternatief voor automatisering: voorspellend handmatig beheer
- Welke rol spelen isolatie en thermische massa bij oververhitting?

HOE ZIT HET MET ZONNEWERING?

TOEKOMSTPERSPECTIEVEN IN EEN VERANDEREND KLIMAAT

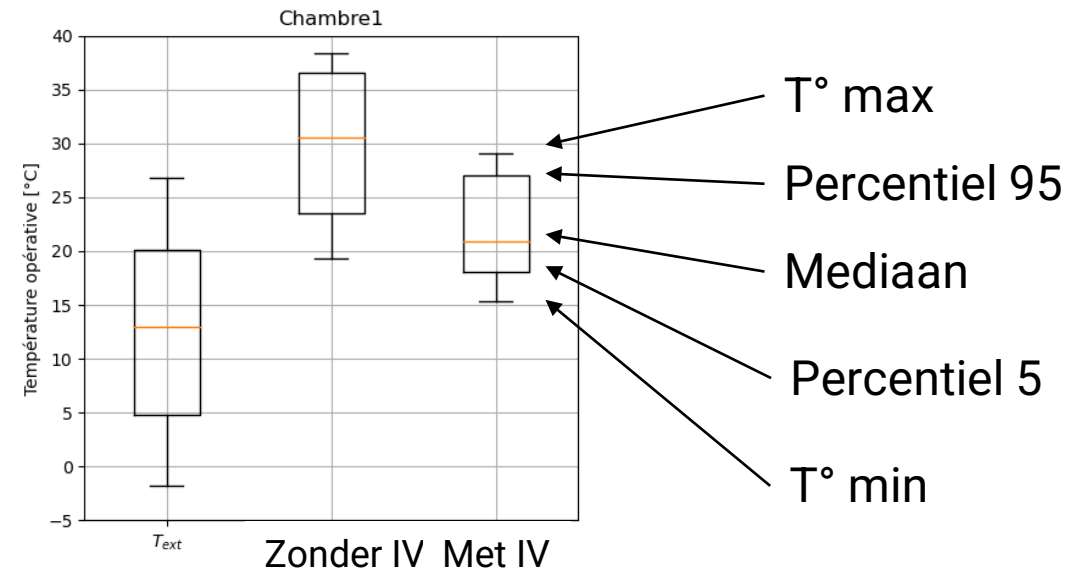
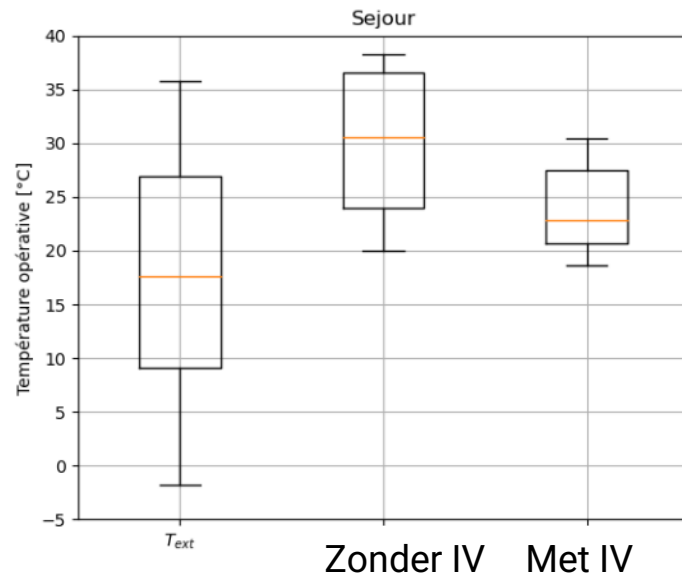
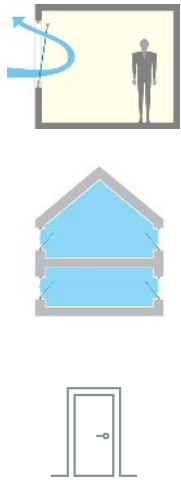
CONCLUSIES

Het potentieel van IV is aanzienlijk

Overal geautomatiseerde ventilatie op 1 gevel

→ Mediaan T° dicht bij instelpunt (22/20°C), zelfs zonder zonnewering

→ Maar soms lage minimum T° (discomfort)

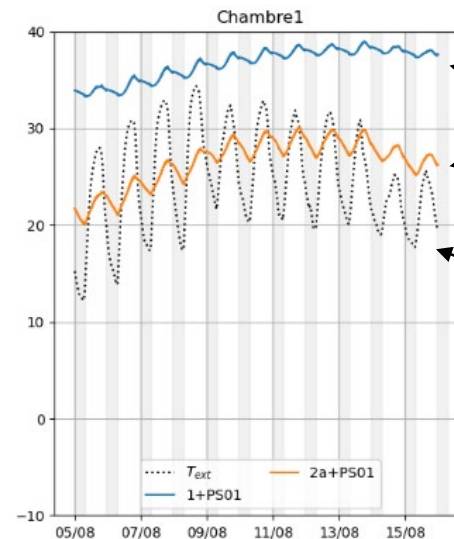
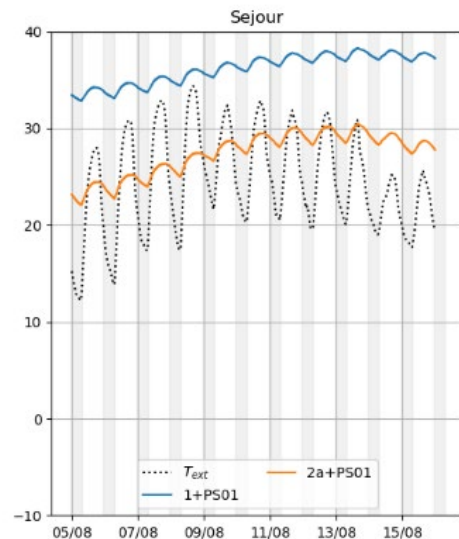
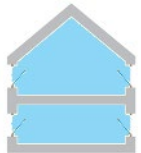
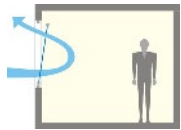

Het potentieel van de IV is ook aanzienlijk tijdens de hittegolf

Overal geautomatiseerde ventilatie op 1 gevel

→ Max T° veel lager dan zonder IV

→ Begin hittegolf met lagere T°

T° binnen

T° buiten

Zonder IV

Met IV

Periode van
hittegolf

Beperkingen van de geautomatiseerde IV op 1 gevel

Openingen rechtstreeks in leefruimten → discomfort

- Tocht, lage min T°
- Lawaai van buiten

Veel gemotoriseerde openingen → kostprijs

Meerdere openingen die tegen inbraak moeten worden beschermd (rooster)

CONTEXT EN SOFT SUMMER PROJECT

DOELTREFFENDE INTENSIEVE VENTILATIE

- Het potentieel van de IV is aanzienlijk
- **Oververhitting: een lokaal maar ook wereldwijd fenomeen**
- Geoptimaliseerde intensieve ventilatie met 3 openingen
- Alternatief voor automatisering: voorspellend handmatig beheer
- Welke rol spelen isolatie en thermische massa bij oververhitting?

HOE ZIT HET MET ZONNEWERING?

TOEKOMSTPERSPECTIEVEN IN EEN VERANDEREND KLIMAAT

CONCLUSIES

Oververhitting: een lokaal maar ook een globaal fenomeen

Lokaal

- Lokale zonnewinsten en interne winsten
- IV aan de hand van lokale openingen

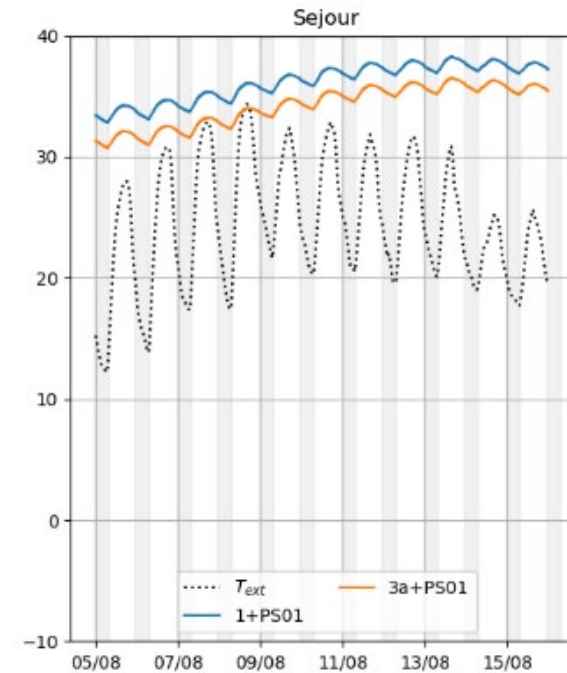
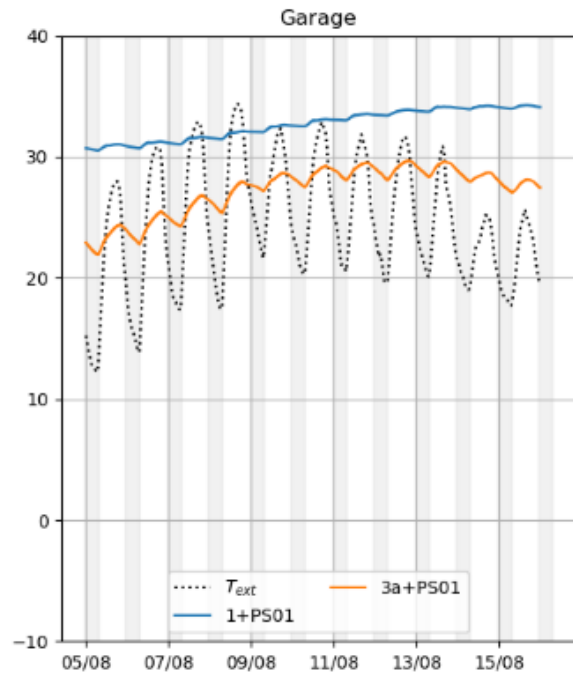
Globaal

- Warmteoverdracht van de ene ruimte naar de andere
- De temperatuur in een ruimte beïnvloedt de temperatuur in andere ruimten

Globaal: IV in één ruimte beïnvloedt de anderen

Ventilatie in de garage/wasplaats naast de woonkamer

→ Ook de T° in de woonkamer zal verlagen

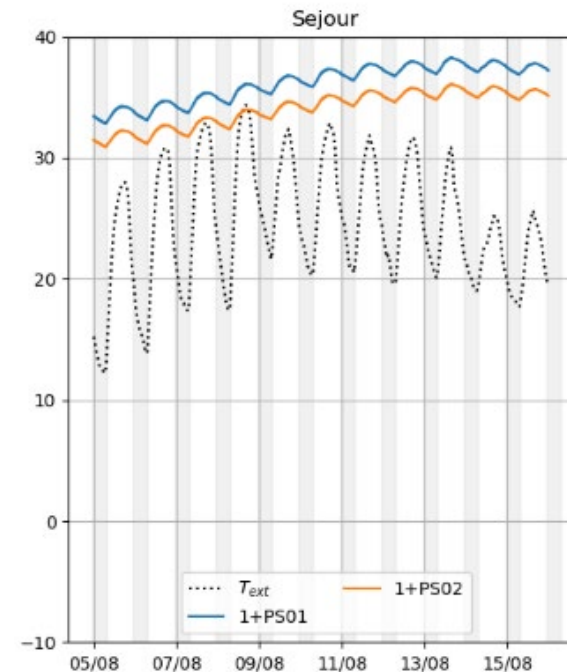
Zonder IV

Met IV

Globaal: ZW in één ruimte beïnvloedt anderen

Zonnewering in slaapkamers (dakramen)

→ Ook de temperatuur in de woonkamer zal verlagen

Zonder ZW

Met ZW
(dakramen)

CONTEXT EN SOFT SUMMER PROJECT

DOELTREFFENDE INTENSIEVE VENTILATIE

- Het potentieel van de IV is aanzienlijk
- Oververhitting: een lokaal maar ook wereldwijd fenomeen
- **Geoptimaliseerde intensieve ventilatie met 3 openingen**
- Alternatief voor automatisering: voorspellend handmatig beheer
- Welke rol spelen isolatie en thermische massa bij oververhitting?

HOE ZIT HET MET ZONNEWERING?

TOEKOMSTPERSPECTIEVEN IN EEN VERANDEREND KLIMAAT

CONCLUSIES

Geoptimaliseerde intensieve ventilatie met 3 openingen

Doelstellingen:

- Beperken van aantal gemotoriseerde openingen
  - Beperken van aantal inbraakbeveiligingen
  - Beperken van tocht
  - Beperken van lawaai van buiten
- } (kosten)
- } (ongemak)

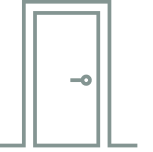
→ Indirecte ventilatie (dankzij het globale effect)

- Buiten de leefruimtes
- Of buiten de bezettingsperiodes

Slaapkamers: IV indirect

Dwars IV

- Buiten de leefruimten (slaapkamers)
- 2 openingen in de nachthal of de traphal
- Gesloten slaapkamerdeuren
- Toevoer van verse lucht rechtstreeks naar de verdieping
- Regeling: openen zodra gunstig
  - S' nachts of overdag
  - Zolang de temperatuur in de kamers $> 20^{\circ}\text{C}$ is

Woonkamer: IV buiten bezettingsperiode

IV schoorsteeneffect

- 1 opening (inbraakwerend) in de woonkamer + openingen in de nachthal
- Opening tussen de woonkamer en de verdieping (trap)
- Toevoer van verse lucht rechtstreeks in de woonkamer
- Regeling: opening
  - Alleen 's nachts (klok)
  - Zolang de temperatuur in de woonkamer $> 22^{\circ}\text{C}$ is

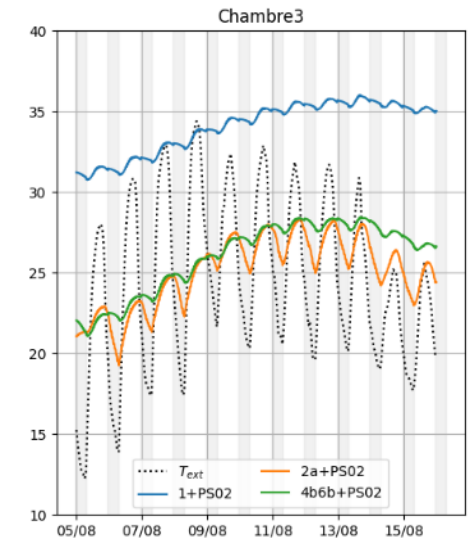
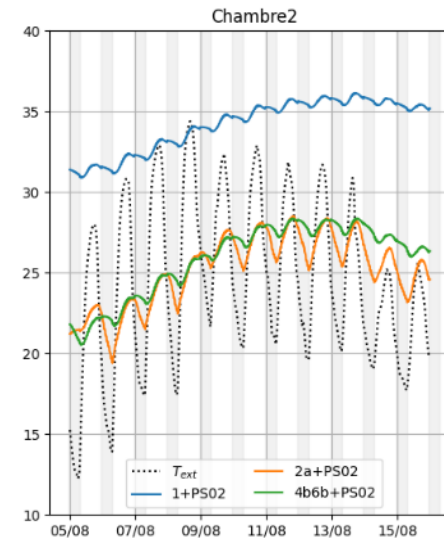
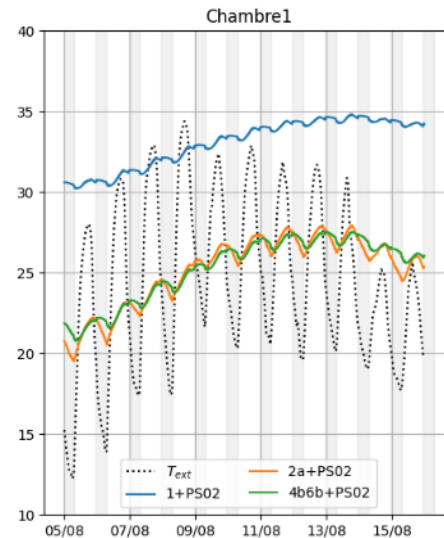
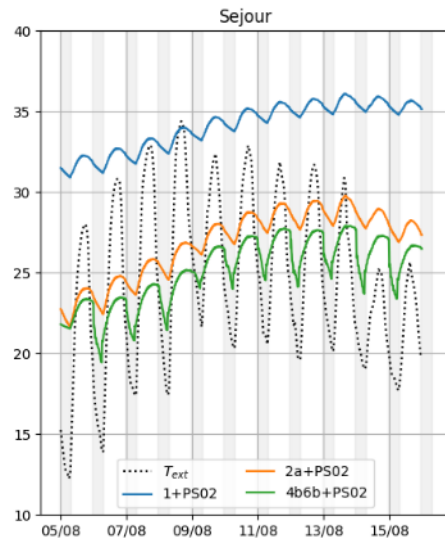
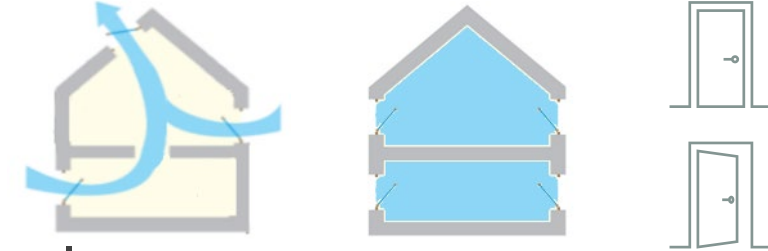

Geoptimaliseerde IV met 3 openingen

Tijdens de hittegolf

→ Algemeen even doelstreffend als overal IV op 1 gevel

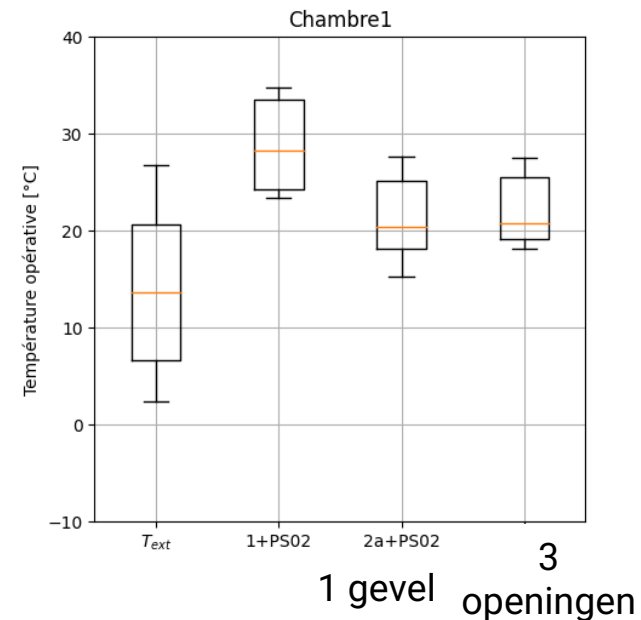
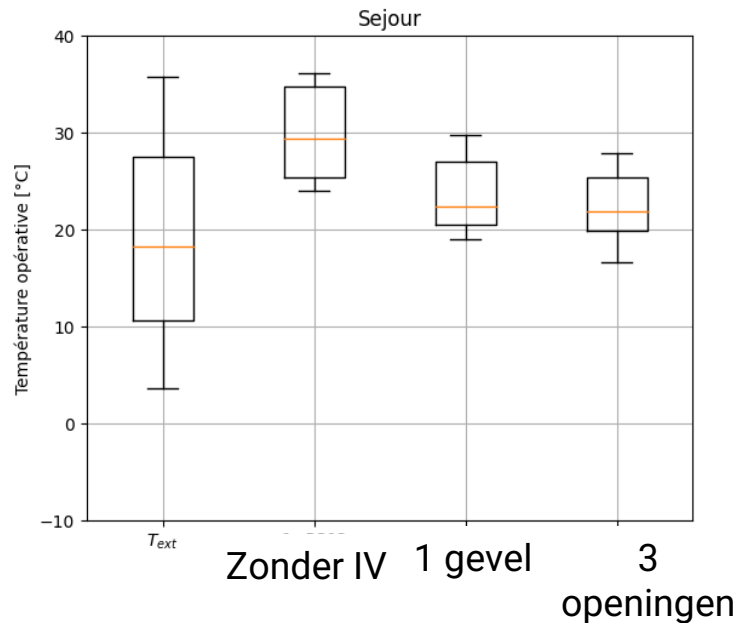
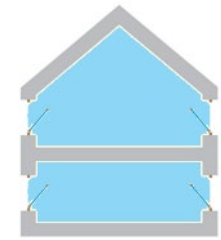

Geoptimaliseerde IV met 3 openingen

Tijdens de hittegolf

→ Even doelstreffend als VI mono-façade

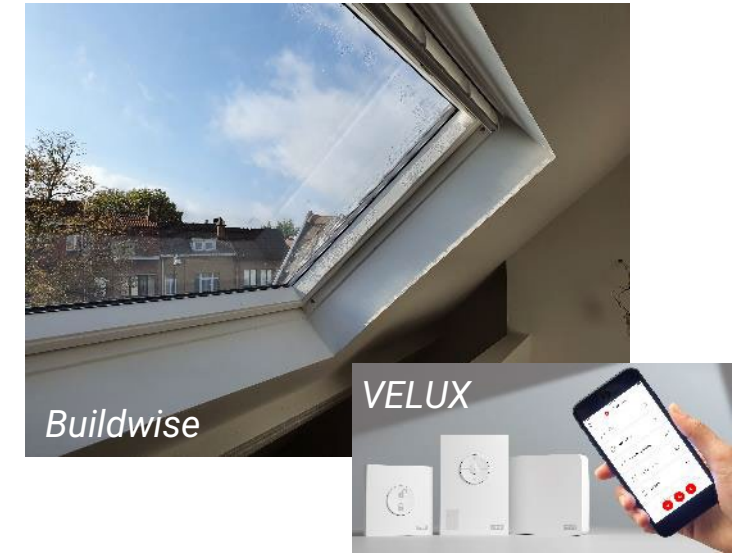
→ Minder risico op discomfort in slaapkamers

Type openingen: voorbeelden

Verdieping

- Gemotoriseerd dakraam
- Bovenaan de trap
- Raam in gevel (gang, overloop)
- Of in een onbezette ruimte gedurende de nacht (kantoor, badkamer, enz.)
- Inbraakwerend rooster niet altijd nodig

Type openingen: voorbeelden

Woonkamer/gelijkvloers

- Gemotoriseerde openingen
- Inbraakbeveiliging (rooster of andere)

Let op:
Rooster = verkleinen van de
opening met een factor 2 tot 3

Welke IV als er geen open trap is?

Geen open trap?

- De deuren openhouden?

Als er geen verbinding mogelijk is tussen de woonkamer en de verdieping:

- Dwars IV in de woonkamer + dwars IV op de verdieping
- Dus minstens 2 openingen in de woonkamer (gemotoriseerd, inbraakwerend → kost)

Welke IV als er geen 2 openingen zijn op de verdieping?

Dus enkel schoorsteeneffect

1 opening woonkamer + 1 opening op de verdieping

Maar veel minder doelstreffend!

- Vooral op de verdieping
- Omdat geen directe toevoer van verse lucht op de verdieping

Wat is de grootteorde van de debieten bij IV?

Schatting in situ

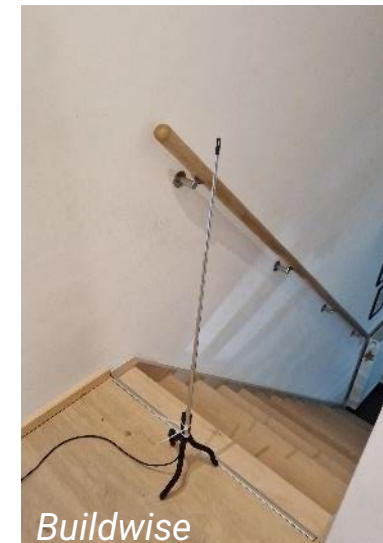
Schoorsteeneffect met 2 openingen

- Deur-raam in de woonkamer
- Dakraam op de verdieping

Snelheidsmeting (trap):

1500 - 2000 m³/h

(geen / weinig wind)

CONTEXT EN SOFT SUMMER PROJECT

DOELTREFFENDE INTENSIEVE VENTILATIE

- Het potentieel van de IV is aanzienlijk
- Oververhitting: een lokaal maar ook wereldwijd fenomeen
- Geoptimaliseerde intensieve ventilatie met 3 openingen
- **Alternatief voor automatisering: voorspellend handmatig beheer**
- Welke rol spelen isolatie en thermische massa bij oververhitting?

HOE ZIT HET MET ZONNEWERING?

TOEKOMSTPERSPECTIEVEN IN EEN VERANDEREND KLIMAAT

CONCLUSIES

Alternatief voor automatisering: voorspellend handmatig beheer

Bevindingen

- Automatisering en motorisering → kost
- Handmatig beheer door bewoners → (zeer) weinig doeltreffend

Hoe kan handmatig beheer efficiënter worden gemaakt?

→ Handmatig voorspellend beheer

Wat is voorspellend handmatig beheer?

Ramen handmatig geopend door de bewoner

Maar met extra hulp, gebaseerd op

- Weersvoorspelling (voor 7-10 dagen)
- Temperatuursensoren (ten minste binnen)
- Een meldingssysteem (bijv. app)

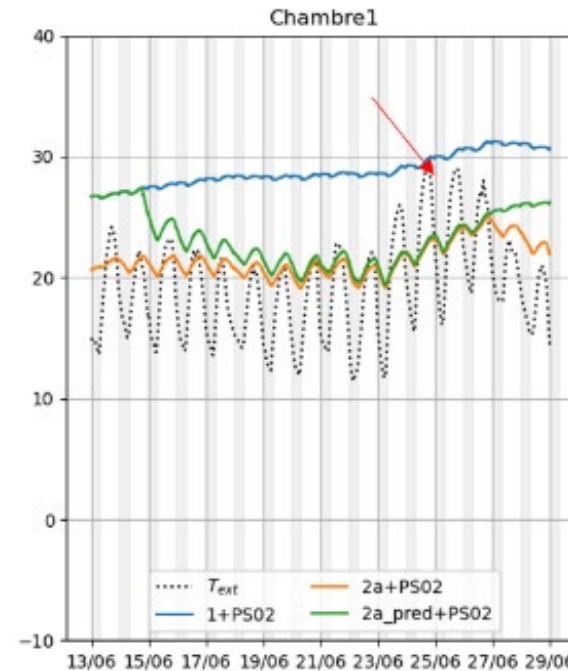
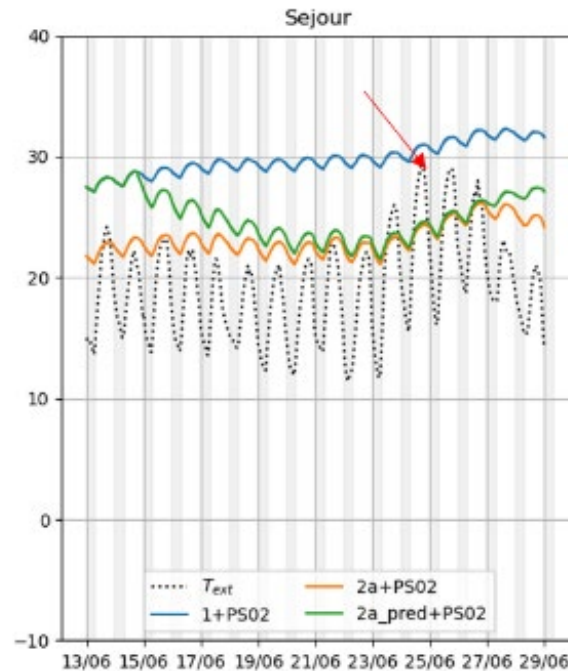
Voorspellend beheer in de praktijk

Beheer-/notificatiesysteem

- Detecteert de komst van een hittegolf
- Controleert wanneer het een goed idee is om de ramen open te zetten
- Informeert de bewoner om de ramen te openen

Voorspellend beheer kan binnen 10 dagen doelstreffend zijn

Bv. IV overal op 1 gevel (voor/tijdens hittegolf)

Zonder IV

Geautomatiseerd op 1 gevel

1gevel

voorspellend handmatig

CONTEXT EN SOFT SUMMER PROJECT

DOELTREFFENDE INTENSIEVE VENTILATIE

- Het potentieel van de IV is aanzienlijk
- Oververhitting: een lokaal maar ook wereldwijd fenomeen
- Geoptimaliseerde intensieve ventilatie met 3 openingen
- Alternatief voor automatisering: voorspellend handmatig beheer
- **Welke rol spelen isolatie en thermische massa bij oververhitting?**

HOE ZIT HET MET ZONNEWERING?

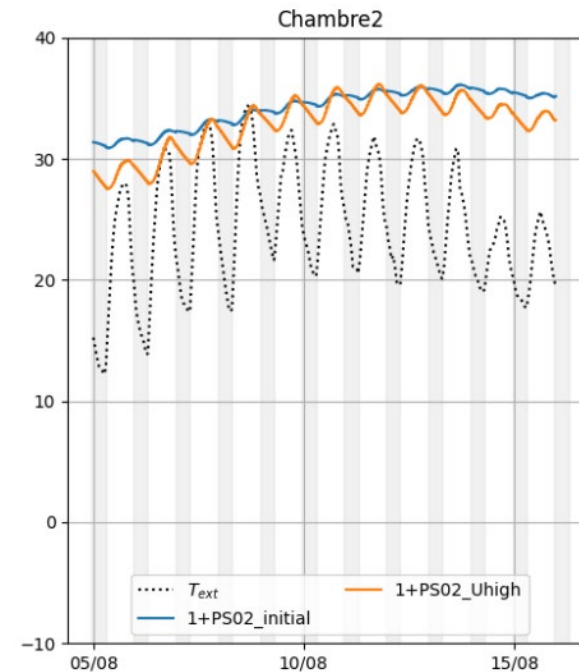
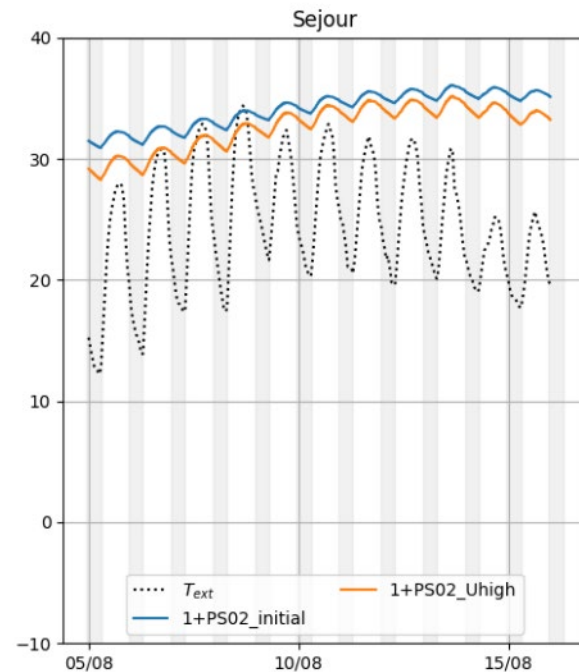
TOEKOMSTPERSPECTIEVEN IN EEN VERANDEREND KLIMAAT

CONCLUSIES

Isolatie voorkomt warmteafvoer

Zonder IV, blijkt isolatie ongunstig

→ De T° binnen is hoger bij goede isolatie

Zeer goed geïsoleerd
($U_{gem} = 0,26 \text{ W/m}^2\text{K}$)

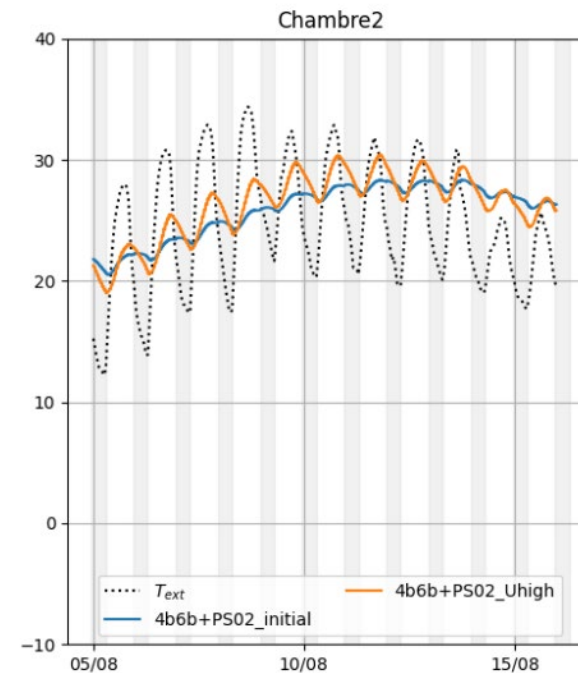
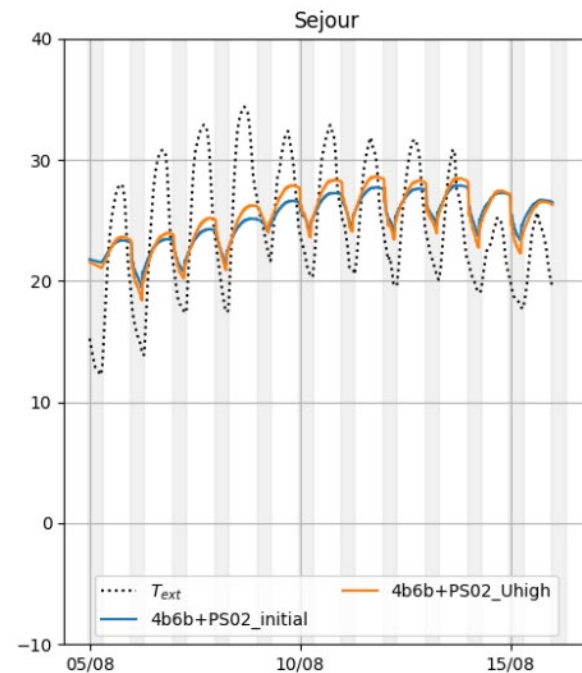
Zeer slecht geïsoleerd
($U_{gem} = 0,57 \text{ W/m}^2\text{K}$)

IV compenseert het effect van isolatie

Met een goede IV is isolatie gunstig

→ De IV zorgt voor warmteafvoer (wat isolatie niet toelaat)

→ Isolatie beschermt wanneer de buitenlucht warmer is

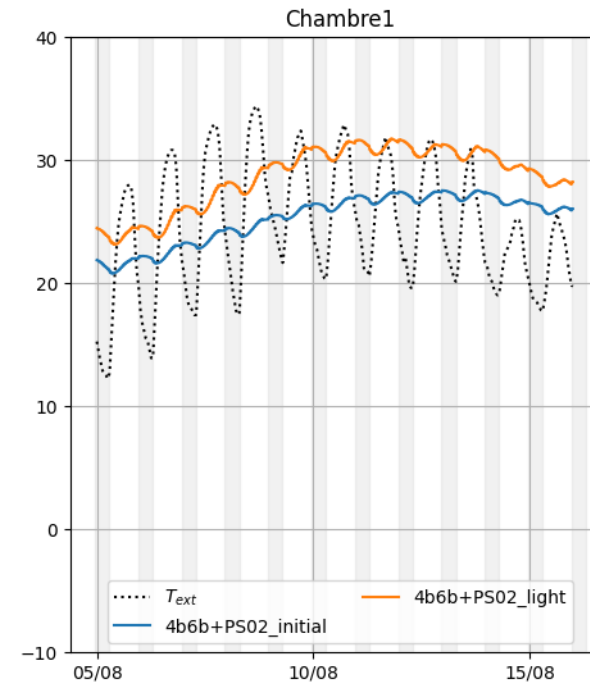
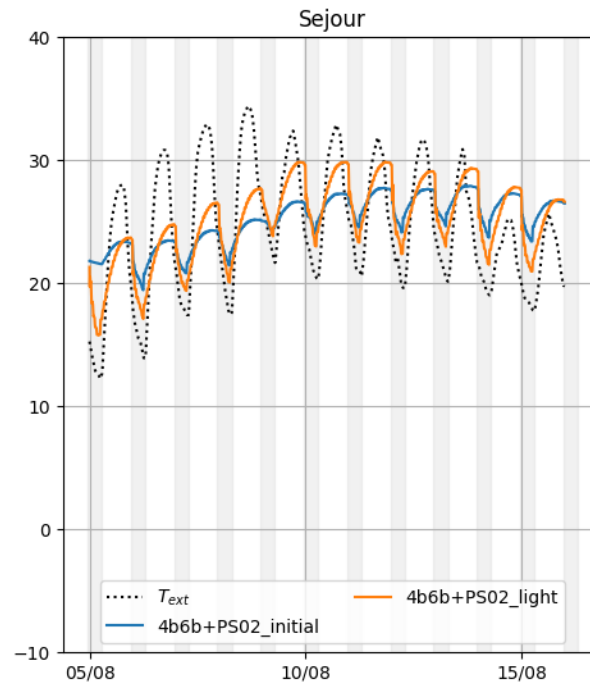
Zeer goed geïsoleerd
($U_{gem} = 0,26 \text{ W/m}^2\text{K}$)

Zeer slecht geïsoleerd
($U_{gem} = 0,57 \text{ W/m}^2\text{K}$)

Thermische massa is nodig voor de IV

IV met 3 openingen tijdens de hittegolf

→ Zware muren/vloeren maken de afvoer van opgehoopte warmte mogelijk

Licht

Zwaar

Intensieve ventilatie in 3 typische periodes

De hele zomer door (behalve hittegolven)

- IV is zeer doelstreffend: het kan zorgen voor optimaal comfort
- IV helpt om de hittegolf voor te bereiden dankzij een lagere T° .

Net voor de hittegolf

- Handmatige voorspellende IV kan nuttig zijn

Tijdens de hittegolf

- Directe gewaarwording door de bewoners
→ handmatig beheer: OK? Maar met hulp/informatie

CONTEXT EN SOFT SUMMER PROJECT

DOELTREFFENDE INTENSIEVE VENTILATIE

HOE ZIT HET MET ZONNEWERING?

TOEKOMSTPERSPECTIEVEN IN EEN VERANDEREND KLIMAAT

CONCLUSIES

Zonewering is altijd doeltreffend

ZW = beperken van zonnewinsten aan de bron
Voor, tijdens en na hittegolven

Herhaling globaal effect:

- Slaapkamers, woonkamers en onbewoonde ruimtes
- Oriëntatie zuid, oost en west

Absoluut minimum:
dakramen (slaapkamers)

Klassieke zonnewering

Gemotoriseerde en geautomatiseerde verticale jaloezieën

Alternatieve ZW: architecturaal en vast

Alternatieve ZW: seizoensgebonden en vast

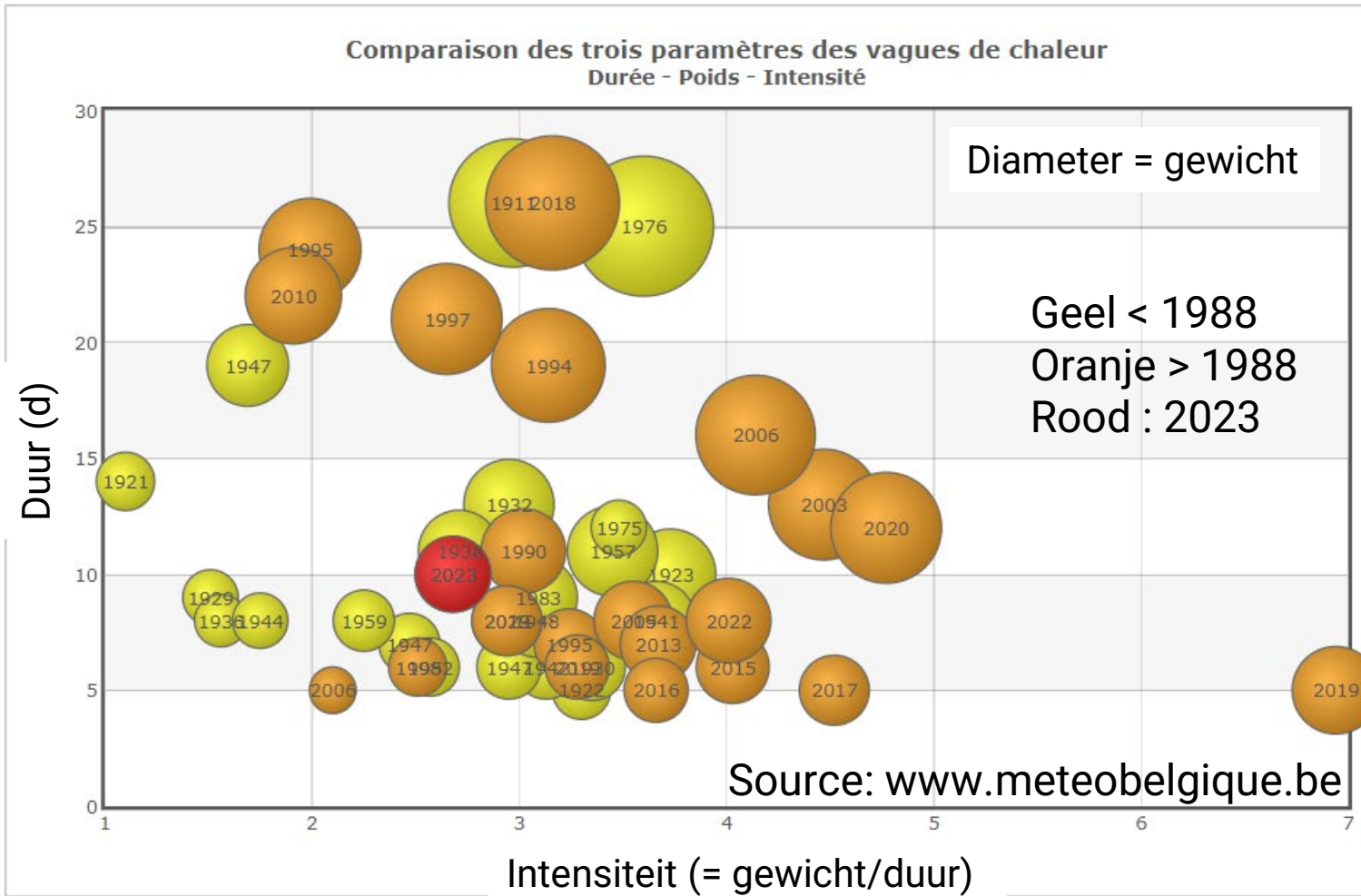

CONTEXT EN SOFT SUMMER PROJECT
DOELTREFFENDE INTENSIEVE VENTILATIE
HOE ZIT HET MET ZONNEWERING?

TOEKOMSTPERSPECTIEVEN IN EEN VERANDEREND KLIMAAT

CONCLUSIES

Steeds meer hittegolven

Hittegolf

= 5 opeenvolgende dagen
boven 25°C waarvan
3 bij meer dan 30°C

Gewicht

= totaal graaddagen
tov 20°C

Maar ook variabiliteiten en onzekerheden

Grote variabiliteit van jaar tot jaar

- 2020 is bijvoorbeeld een uitzonderlijk jaar

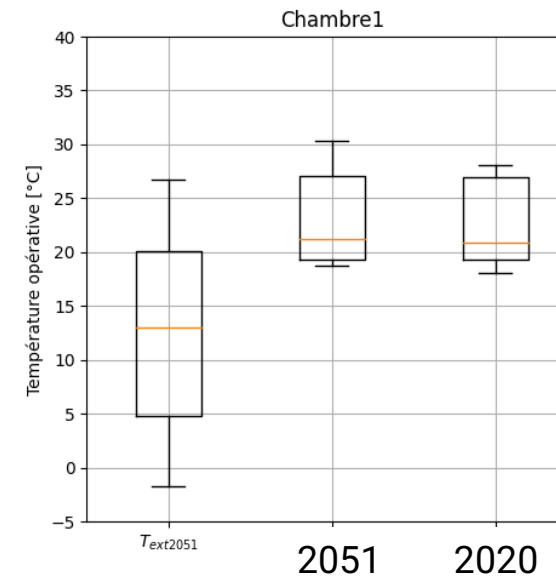
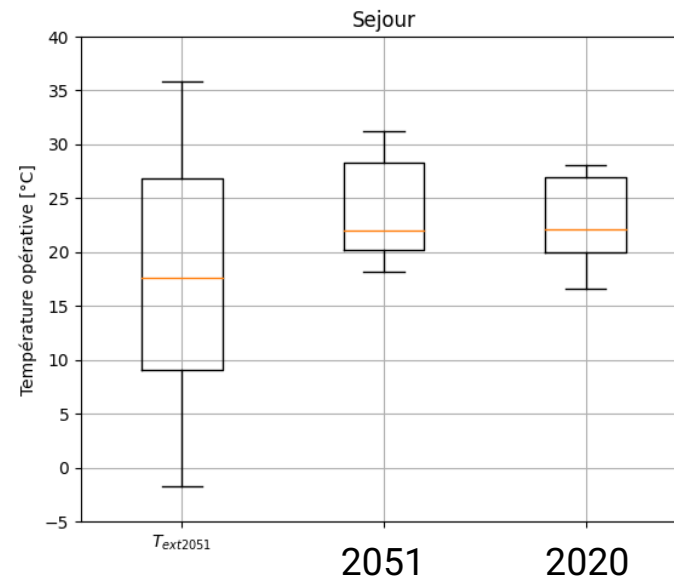
Toekomstige klimaatvoorspelling

- Standaardjaar (gemiddeld)
  - Minder erg dan 2020
- Uitzonderlijk voorspeld jaar: bv. 2051

Welke doeltreffendheid in 2051 (een uitzonderlijk jaar)?

IV met 3 openingen in 2051 vs. 2020

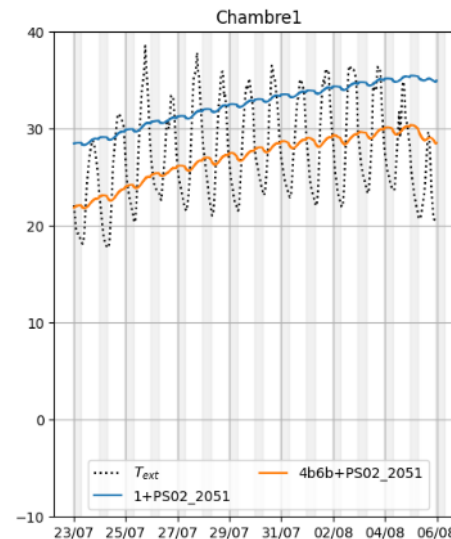
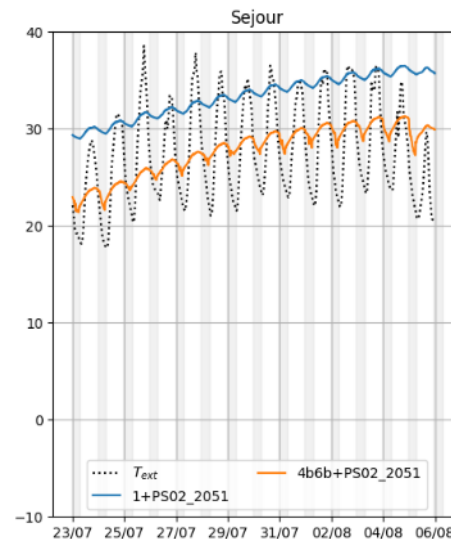
- T° mediaan vergelijkbaar
- Maar T° max hoger in 2051

Welke doeltreffendheid in 2051 (een uitzonderlijk jaar)?

IV met 3 openingen in 2051, hittegolf

→ Maar T° de max zullen 30°C overschrijden in 2051

Zonder IV

Met IV

In de toekomst

Passieve oplossingen nog noodzakelijker

- Intensieve ventilatie en zonnewering
- ZW op alle ramen
- Efficiënte, geautomatiseerde IV
- Handmatig voorspellend beheer aanzienlijk minder nuttig

Zelfs bij actieve koeling, IV en ZW nodig voor

- Beperken van vermogen
- Beperken energieverbruik

Zullen comfortcriteria evolueren? Aangepast comfort?

CONTEXT EN SOFT SUMMER PROJECT

DOELTREFFENDE INTENSIEVE VENTILATIE

HOE ZIT HET MET ZONNEWERING?

TOEKOMSTPERSPECTIEVEN IN EEN VERANDEREND KLIMAAT

CONCLUSIES

- ▶ Passieve oplossingen, zonwering en intensieve ventilatie, zijn relevant en essentieel, vandaag en in de toekomst
- ▶ Zonnewering is altijd nuttig om de zonnewinsten aan de bron te verminderen
- ▶ Oververhitting is een lokaal maar ook globaal fenomeen
- ▶ Om echt doeltreffend te zijn, kan intensieve ventilatie worden geautomatiseerd en gemotoriseerd
- ▶ Intensieve ventilatie met 3 openingen is doeltreffend voor zowel de woonkamer als de slaapkamers, terwijl het aantal openingen wordt beperkt:
  - De woonkamer wordt geventileerd buiten de bezettingsperioden
  - De slaapkamers worden indirect gekoeld door intensieve ventilatie in de nachthal.

Samuel CAILLOU

Chef du laboratoire Chauffage et Ventilation

Buildwise

 +32 2 655 77 97

 samuel.caillou@buildwise.be

MERCI POUR VOTRE ATTENTION

